

UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
DOCTOR HONORIS CAUSA ARTIS

DOINA LEMNY

Cercetător, muzeograf

Timișoara, 2024

Cuvânt
la deschiderea ceremoniei de acordare a titlului de
DOCTOR HONORIS CAUSA ARTIS
al Universității de Vest din Timișoara
doamnei
DOINA LEMNY

Stimată Doamnă Doina Lemny,
Stimați membri ai comunității academice din Universitatea de Vest din Timișoara,
Distinși invitați,
Dragi studenți,
Onorat auditoriu,
Doamnelor și domnilor,

Programul „Capitală Culturală Europeană” este una dintre cele mai importante inițiative culturale ale Uniunii Europene, având ca scop evidențierea diversității și bogăției culturale a Europei și promovarea unor relații armonioase între diferitele viziuni culturale ale țărilor europene. Astfel, programul „Capitala Culturală Europeană” joacă un rol esențial în promovarea culturii ca vector de dezvoltare economică, socială și identitară, contribuind la construirea unei Europe democratice și unite în diversitate.

Anul 2023 a însemnat un moment istoric pentru Timișoara în lumina celor expuse anterior, iar Universitatea de Vest a avut un aport substanțial prin programul „La UVT Cultura este Capitală”. Profilul comprehensiv și, implicit, cel umanist al instituției noastre a conferit o amprentă consistentă în cadrul principalelor domenii de expresie: arte, literatură, muzică, artele spectacolului.

Cu siguranță artele vizuale au predominat de-a lungul întregului an cultural, iar în vastul peisaj de manifestări, expoziția „Brâncuși: surse românești și perspective universale” s-a remarcat cu

precădere. Cu siguranță nu am fi putut admira în mod direct, la Timișoara, opera marelui sculptor fără experiența, implicarea, tenacitatea și stăruința doamnei Doina Lemny, curator al expoziției și cercetător științific la Centrul Pompidou din Paris.

Doina Lemny este una dintre cele mai respectate și influente cercetătoare ale operei lui Constantin Brâncuși, activând ca cercetător muzeograf și curator la Centrul Georges Pompidou din Paris. Cu o carieră dedicată studierii și promovării operei marelui sculptor român, Doina Lemny a jucat un rol esențial în aducerea în prim-plan a complexității și profunzimii creației brâncușiene pe scena internațională a artei moderne.

Născută în România, Doina Lemny a urmat studii superioare de istoria artei, obținând doctoratul și diploma de studii aprofundate la Universitatea Sorbona. Stabilită în Franța, ea și-a concentrat cercetările asupra operei lui Brâncuși, explorând nu doar aspectele estetice, ci și contextul cultural și filosofic care a influențat creația artistului. Prin abordarea sa pluridisciplinară, a reușit să ofere noi perspective asupra lucrărilor lui Brâncuși.

În cadrul Centrului Pompidou, Doina Lemny a coordonat și a contribuit la organizarea unor expoziții majore dedicate lui Brâncuși, precum și altor artiști importanți ai epocii. Una dintre realizările sale notabile este implicarea în proiectul „**Atelier Brâncuși**”, o reconstrucție a atelierului original al sculptorului, care oferă publicului o incursiune intimă în universul creator al artistului. Acest spațiu expozițional unic permite vizitatorilor să înțeleagă mai bine procesul creativ al lui Brâncuși și să aprecieze influența mediului asupra operei sale. Doina Lemny a publicat numeroase lucrări de specialitate, printre care se numără monografiile, cataloage de expoziție și articole în reviste academice prestigioase. Prin aceste contribuții, ea a îmbogățit semnificativ literatura de specialitate dedicată lui Brâncuși, oferind analize profunde și bine documentate.

Activitatea sa nu se limitează doar la cercetare și curatoriat, Doina Lemny este și o promotoare activă a cooperării culturale între România și Franța. Prin eforturile sale, a facilitat schimburi culturale și a contribuit la consolidarea legăturilor dintre instituțiile de artă din cele două țări. Amintim în acest sens admirabila expoziție „Matisse-Pallady et La Blouse roumaine. Une amitié sous la censure”. Dincolo de subiectul predilect, Doina Lemny a realizat numeroase studii și a organizat evenimente care explorează fenomenul avangardei artistice românești și franceze sau evidențiază anumite perspective asupra artei moderne și contemporane.

Prin personalitatea sa marcantă, prin rolul major jucat în promovarea culturii românești, Doamna Doina Lemny răspunde unui deziderat asumat de Universitatea de Vest din Timișoara, de a forma caracterele tinerei generații. Prin evenimentul de astăzi, UVT își reafirmă una din valorile sale fundamentale – aceea de a oferi studenților modele demne de urmat, prin recunoașterea reperelor adevărate, menite să le consolideze profilul intelectual și moral.

Stimată Doamnă Doina Lemny,

Suntem onorați de prezența Domniei Voastre la Timișoara și de intrarea în rândurile comunității noastre academice. Prin acordarea titlului de **Doctor Honoris Causa Artis**, Universitatea de Vest din Timișoara vă mulțumește pentru că ne învățați să visăm frumos și înalt. Vă urăm sănătate și putere de muncă și vă dorim să continuați, cu aceeași dăruire, pasionanta dumneavoastră activitate.

Prof. univ. dr. Marilen-Gabriel Pirtea

Rectorul Universității de Vest din Timișoara

LAUDATIO
în onoarea
doamnei DOINA LEMNY
cu ocazia acordării titlului de
DOCTOR HONORIS CAUSA ARTIS
al Universității de Vest din Timișoara

Stimată doamnă Doina Lemny,

Stimate domnule Rector, stimate domnule Președinte al Senatului,

Distinși oaspeți,

Stimați invitați, onorată audiență,

Ne aflăm astăzi într-un moment cu adevărat special, un moment care marchează excelența și contribuția remarcabilă a unei personalități de excepție în domeniul cercetării și conservării artei. Suntem aici pentru a onora și celebra realizările unui profesionist al cărui nume este sinonim cu profunda înțelegere și promovare a operei unuia dintre cei mai mari sculptori ai secolului XX – Constantin Brâncuși. Ne referim, desigur, la Doina Lemny, un veritabil ambasador al culturii românești și universale.

De peste 30 de ani, Doina Lemny își desfășoară activitatea și locuiește în Paris. Este cercetător și muzeograf la Muzeul Național de Artă Modernă, Centrul Georges Pompidou, specialist în arta secolului XX, cu precădere în sculptură, organizează expoziții, scrie cărți, studii, articole, eseuri, susține conferințe în întreaga lume despre marii artiști ai secolului XX. Experiența anilor de cercetare în arhive îi acordă dreptul de a-i contesta pe cei care vehiculează exagerări și chiar neadevăruri despre viața și opera celebrului sculptor român Constantin Brâncuși, consacrat drept „părintele sculpturii moderne”. Aspectele cele mai impresionante cu privire la activitatea doamnei Doina Lemny sunt dedicarea și pasiunea intelectuală cu care se cufundă în bogăția arhivei muzeului parizian pentru a cerceta și a scoate la lumină adevărul istoric și a-l integra în file esențiale din istoria artei. „Fără pasiune, cercetarea este pentru mine searbădă”, afirmă cercetătoarea.

Doina Lemny provine dintr-o familie de intelectuali – este fiica profesorului de istorie Vasile Petrache și a învățătoarei Maria Petrache. Urmează Liceul Unirea din Focșani și studiază mai apoi Filologia, secția franceză-engleză la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. A lucrat între anii 1977-1990 ca muzeograf la Patrimoniul Muzeului din Iași și apoi la Muzeul de Artă din Iași unde, în anul 1990, a organizat și ultima sa expoziție ieșeană, „Nudul în arta plastică românească”. A fost redactor al revistei anuale „Cercetari istorice” publicată la Iași, a fost animatoarea grupului de artiști „Atelier 35”, Co-curatorul expoziției „Arta franceză contemporană”, iunie-august 1987, organizată la București și Iași de Ministerul de Cultură francez în cadrul unei acțiuni culturale bilaterale și, de asemenea, redactor al revistei de artă *Mona Lisa* publicată la Iași (1990).

După eliberarea de regimul comunist, la vârsta de 37 de ani, pleacă la Paris împreună cu soțul său, istoricul Ștefan Lemny, specialist în istoria secolului al XVIII-lea, angajându-se, cu toată seriozitatea bine-cunoscută, în noua experiență culturală pariziană care îi așază pe orbita lumii exclusiviste a cercetării istorice occidentale.

Din anul 1990, Doina Lemny lucrează la Centrul Pompidou, obținând în anul 1992 o diplomă de studii aprofundate în Istoria artei la Universitatea Sorbona, apoi un doctorat, în 1997, tot la Sorbona, cu o teză dedicată creației lui Brâncuși. Ne permitem să afirmăm că acesta a fost drumul spre fascinantul „atelier Brâncuși” de la Centrul Pompidou, necercetat până în acel moment, un tezaur al artei moderne, pe care artistul l-a donat statului francez. S-a discutat mult despre nedreptatea pe care ne-ar fi făcut-o Brâncuși prin aceasta donație, însă, așa cum arată Doina Lemny, artistul a avut grijă să lase României o parte importantă din opera sa. „Nu pot să nu amintesc și o parte de hazard: arhivele Brâncuși lăsate de artist Muzeului Național de Artă Modernă erau în așteptarea unui cercetător timp de 30 de ani, pentru că în tot acest timp, ele nu au fost studiate și cercetate de nimeni. Se știa doar că o parte din arhive rămăsese la moștenitori în urma unor procese, dar nu se ignora faptul că erau de o valoare inestimabilă. Precizez că fondul Muzeului Național de Artă Modernă este atât de bogat încât mai trebuie ani ca el să fie cercetat în amănunt” (Interviu cu Doina Lemny realizat de Silvia Vrînceanu, publicat în „Ziarul de Vrancea” din 15 noiembrie 2010 și republicat în 2020, cu ocazia Zilei naționale Constantin Brâncuși, la 144 de ani de la nașterea sa).

Doina Lemny este, fără îndoială, cel mai de seamă specialist în opera lui Brâncuși, iar dedicarea și pasiunea cu care și-a consacrat viața cercetării și valorificării moștenirii acestui mare artist sunt impresionante. Printr-o muncă titanică, desfășurată pe parcursul a mai multor decenii, a

reușit să contureze, cu precizie și sensibilitate, un portret complet al operei și al personalității lui Brâncuși, redându-l lumii într-o lumină nouă și profundă. „M-au urmărit și mă urmăresc două exemple: acela al lui Brâncuși însuși care se retrăgea în liniștea atelierului în căutarea „esenței lucrurilor” și acela al celui mai important specialist american în materie de Brâncuși, cu care dialogam de câte ori venea la Paris, Sidney Geist, și care-mi spunea: „arhivele sunt foarte importante, dar pentru a înțelege opera lui Brâncuși, trebuie s-o privești îndelung și s-o vezi”. Și, drept să vă spun, nici acum nu mă satur să o privesc și, privind-o descopăr aspecte noi, disimulate în armonia formelor sale” (v. interviul citat supra.)

Cercetările sale sunt fundamentale pentru înțelegerea semnificației profunde a artei lui Brâncuși, în contextul modernității și al avangardei internaționale. Doina Lemny nu este doar un cercetător riguros, ci și un mediator cultural care a știut să facă accesibile complexele mesaje și simboluri brâncușiene unui public larg. Activitatea sa la prestigiosul Muzeu Național de Artă Modernă, Centrul Georges Pompidou, unde este curator de mulți ani, a contribuit decisiv la consolidarea poziției lui Brâncuși în panteonul universal al artei moderne.

Amintim, în cele ce urmează, doar câteva dintre acțiunile esențiale care au contribuit la acest parcurs de excepție. Între anii 1991-2020 a participat la reinstalarea Atelierului Brâncuși; a fost co-curator al celor șapte expoziții tematice de la Atelierul Brâncuși între 1998 și 2002 și a curatoriat, de asemenea, expoziții despre Antoine Pevsner, Henri Gaudier-Brzeska, Henri Matisse și Theodor Pallady, editând cataloagele care le-au însoțit. A ținut conferințe la Paris, București, Londra, New York, Veneția, Roma și a participat la emisiuni de radio și de televiziune pe teme de artă modernă și contemporană la București, Paris, Bruxelles, Londra. Realizează cu serviciul Audivisuel un proiect de colecție video referitor la temele prezentate în expozițiile de la galeria Atelierului Brâncuși; redactează scenariul și colaborează și la montajul filmelor. În anul 2024, la Timișoara în cadrul programului Capitală Europeană a Culturii, Doina Lemny a fost curatoarea expoziției „Brâncuși: surse românești și perspective universale”. Expoziția a fost găzduită de Muzeul Național de Artă Timișoara.

De asemenea, numeroasele sale publicații, articole, conferințe și expoziții dedicate sculptorului român au avut un impact semnificativ asupra felului în care Brâncuși este perceput atât în România, cât și în întreaga lume. Cu o rigoare academică desăvârșită și o sensibilitate deosebită

față de esența operei brâncușiene, Doina Lemny a contribuit la păstrarea și perpetuarea unui patrimoniu artistic de neprețuit.

A publicat 15 cărți considerate lucrări de referință pentru arta secolului XX, cărți pe care le-a tradus și publicat în limba română, a participat cu eseuri la 50 de volume colective și peste 100 de articole în presă și în reviste de artă. Din 2018 este membră a Comitetului științific al Editurii Vremea, fiind unul dintre coordonatorii apariției lucrărilor de artă și istoria artei din cadrul acestei edituri.

Menționăm selectiv câteva dintre volumele publicate:

Lemny, Doina; Velescu, Cristian-Robert. *Brâncuși inedit: însemnări și corespondență românească*, Editura Humanitas, București, 2004.

Constantin Brancusi. Les étrangers de Paris, Éditions Oxus, Paris, 2005.

Constantin Brâncuși. Românii din Paris, Editura Junimea, Iași, 2005.

Lizica Codréano : une danseuse roumaine dans l'avant-garde parisienne, Éditions Fage, Lyon, 2011.

Lizica Codreanu, o dansatoare în avangarda pariziană, Editura Vellant, București, 2013.

Brancusi : au-delà de toutes les frontières, Éditions Fage, Lyon, 2019.

Brâncuși, artistul care transgresează toate hotarele, Editura Noi Media Print, București, 2012.

Constantin Brâncuși. Monographies, Edition Centre Pompidou, Paris, 2012,

Constantin Brâncuși. Monografie 1876-1957, Editura Constantin Brâncuși, Târgu Jiu, 2018.

Bălțatu, Adam, Lemny, Doina, *Voiam să fiu pictor*, Editura Junimea, Iași, 2014.

Henri Gaudier-Brzeska, un sculpteur « mort pour la France ». De l'anarchie au patriotisme héroïque, Éditions Fage, Lyon, 2015.

Brâncuși: Cumințenia pământului – operă unică / La Sagesse de la terre – une œuvre unique, The Wisdom of the Earth – a Unique Work, ediție trilingvă, Editura Constantin Brâncuși, Târgu Jiu, 2018.

Correspondance Brancusi - Duchamp, Éditions Dilecta. Paris, 2017.

Brâncuși și Duchamp: povestea unei prietenii, Editura Vremea, București, 2019.

Brancusi et Marthe ou L'histoire d'amour entre Tantan et Tonton. Édition Fage, Lyon, 2017.

Brâncuși și Marthe sau povestea de iubire dintre Tantan și Tonton, Editura Vremea, București, 2019.

Matisse-Palady et La Blouse roumaine. Une amitié sous la censure, (ediție bilingvă franceză-română), Lyon, Édition Fage, Lyon, 2019.

L-au întâlnit pe Brâncuși / Ils ont rencontré Brancusi, Editura Vremea, București, 2020.

Ansamblul monumental de la Târgu Jiu, Editura Constantin Brâncuși, Târgu Jiu, 2021.

Brâncuși: Surse românești și perspective universale / Romanian Sources and Universal Perspectives, Editura Art Encounters, București, Timișoara, 2023, catalogul expoziției cu același nume.

L'art, c'est la vérité absolue, Édition L'Atelier Contemporain, Paris, 2023.

Participări cu studii la volume colective, printre care: *Encyclopedia of Sculpture* (Chicago, 2003), *Le Futurisme à Paris, une avant-garde explosive* (Paris, 2008), *Matisse in Search of True Painting* (New York, Metropolitan Museum of Art, 2012), *The Armory Show at 100, Modernism and Revolution* (New York Historical Society, 2013), *Modigliani et ses amis. Parigi 1906-1920* (Paris, Milano, 2014), *Marcel Duchamp, la peinture-même* (Paris, 2014), *Anselm Kiefer* (Paris, 2015).

Pentru bogata sa activitate este onorată cu:

2018 – Premiul de excelență al artelor și culturii acordat de Institutul Cultural Român;

2018 – Diploma „Distincția culturală” de către Academia Română;

2019 – Ordinul național „Pentru Merit”, în grad de Cavaler de președinția României cu prilejul Zilei Naționale a României;

2020 – Premiul de excelență acordat de Centrul de cercetare, documentare și promovare „Constantin Brâncuși” și UAP, filiala Târgu Jiu;

2023 – Premiul președintelui UNITER la ediția XXXI a Galei UNITER;

2023 – Titlul de Doctor *Honoris Causa* al Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu (2023).

Dar, dincolo de contribuțiile sale academice, Doina Lemny este o prezență discretă și plină de grație, un om care și-a dedicat viața unei misiuni culturale de înaltă ținută și care continuă să inspire generații de cercetători și iubitori de artă. „Eu consider ca sunt foarte aproape de țară. Faptul că locuiesc și muncesc la Paris nu înseamnă că am întors spatele României, dimpotrivă, cred că-i aduc mai multe servicii culturale de aici decât aș fi făcut-o de la Iași, unde mi-am început activitatea. Mă simt acasă și la Paris, și la Iași, și la Focșani. Și apoi, țara mea și a noastră e Europa. Nu pot să nu-l citez în acest sens pe Brâncuși care trăia într-o lume fără hotare: «Patria mea, familia mea! E pământul care se învâрте, adierea vântului, norii care trec, apa care curge, focul care încălzește, iarba verde, iarba uscată, țărâna, zăpada»” (v. interviul citat supra.)

Astăzi, prin decernarea titlului de Doctor *Honoris Causa Artis*, recunoaștem nu doar meritele sale științifice, ci și impactul profund pe care Doina Lemny îl are asupra promovării și înțelegerii artei lui Constantin Brâncuși la nivel internațional. Este un moment în care celebrăm nu doar excelența academică, ci și contribuția sa la patrimoniul cultural global, la dialogul dintre culturi și la înțelegerea mai profundă a frumuseții, a formei și a spiritului uman.

Doamnă Doina Lemny, în numele comunității academice a Universității de Vest din Timișoara și al tuturor celor care iubesc și prețuiesc arta, vă exprimăm recunoștința și admirația noastră profundă. Sunteți un model de excelență și dăruire, iar acordarea titlului de Doctor *Honoris Causa* este o binevenită recunoaștere și o mare sărbătoare pentru întreaga comunitate academică timișoreană.

Vă felicităm și vă mulțumim pentru tot ce ați realizat și pentru tot ce veți continua să ne oferiți prin munca și devotamentul dumneavoastră.

Felicitări și mulți ani de succes în continuare!

COMISIA DE EVALUARE ȘI DE ELABORARE A *LAUDATIO*

Președinte:

Prof. univ. dr. Marilen Gabriel PIRTEA, *Rectorul Universității de Vest din Timișoara*

Membri:

Prof. univ. dr. Anton TRĂILESCU, *Președintele Senatului Universității de Vest din Timișoara*

Conf. univ. dr. Mădălin BUNOIU, *Prorector al Universității de Vest din Timișoara*

Prof. univ. dr. Diana ANDREESCU, *Decan al Facultății de Arte și Design, Universitatea de Vest din Timișoara*

Prof. univ. dr. Ruxandra DEMETRESCU, *UNARTE*

Prof. univ. dr. Daniela CONSTANTIN, *Universitatea de Vest din Timișoara*

Prof. univ. dr. Cristian Robert VELESCU, *UNARTE*

Prof. univ. dr. Cristian UNGUREANU, *Universitatea de Arte „George Enescu”, Iași*

Prof. univ. dr. Liviu Florian ȘTEFAN, *Universitatea de Artă și Design din Cluj-Napoca*

Conf. univ. dr. Claudiu T. ARIEȘAN, *Magister Caeremoniae al Universității de Vest din Timișoara*

Conferința publică
Brâncuși: de la scriitură la opera plastică
a **Doamnei DOINA LEMNY**
cu ocazia acordării titlului de
DOCTOR HONORIS CAUSA ARTIS
al Universității de Vest din Timișoara

Notele de atelier – fraze disparate, aforisme, povestioare sau versuri ce se apropie de versificația populară – foarte rar datate, ne introduc în intimitatea lui Brâncuși și ne dezvăluie unul din aspectele cele mai autentice ale personalității sale. Lectura acestor note este revelatoare pentru acest personaj complex: un aspect comun și altul „oficial” pe care dorea să-l lase posterității. Căci Brâncuși, care se proiecta în posteritate, dincolo de timpuri, a avut foarte devreme conștiința valorii sale și a necesității de a-și arăta opera și de a-și construi profilul.

Dacă devenise foarte abil în instalațiile de la atelier și dacă manipula aparatul de fotografiat și de filmat cu măiestrie ca urmare a unei practici intense, pentru scris, el avea multe idei, o imaginație debordantă, dar nu avea mijloacele de expresie la nivelul pe care-l dorea. Oricum, îi plăcea, în momente de destindere și de solitudine, să noteze impresii, fraze disparate pentru a-și aminti episoade din viața sa și chiar povestioare. El a fost încurajat în această direcție de redactorii unor reviste precum suplimentul revistei *This Quarter* din 1925, intitulat „Arts” care publica un autoportret fotografic al sculptorului, cinci desene, patruzeci de fotografii reprezentând opere și aspecte din atelier, mai multe aforisme și o povestioară originală *Histoire des Brigands / Povestea tâlharilor*, reunite de prietena și ucenica lui, Irina Codreanu.

Încurajat de ambiția de a evolua în arta sa, el n-a trăit plecarea din țara sa natală ca o ruptură, ci mai degrabă ca pe o renaștere. Necunoașterea limbii franceze nu a fost pentru el un handicap, ci dimpotrivă, remarcând asemănările dintre cele două limbi latine, el adapta franceza la română reușind încă de la început să se exprime și să scrie în franco-română cu ezitări, repetiții, ștersături, cu expresii traduse *mot-à-mot*. Nevoia intimă de a-și nota gândurile înlătura orice reticență privind corectitudinea expresiei și ortografia, de care nici nu-i păsa. I-au rămas în minte poveștile pe care orice copil din

regiunea lui le asculta la gura sobei sau versurile populare care circulau oral printre copii.

Printre cele mai vechi note, o poezie scrisă cu cerneală neagră pe două foi de hârtie și datate 1903, intitulată „Acolo”, scrisă cu puțin înaintea plecării sale în aventura europeană. Este interesant de constatat că, dincolo de versificația calchiată pe versificația populară, se țese o poveste personală: poemul este traversat de o nostalgie profundă a aceluia care se visează într-un colț liniștit de natură pentru a se regăsi pe sine însuși:

« Acolo'mi pare că-i mai bine

Decât orișiunde-n lume

Acolo'mi pare că găsesc

Tot ce cugetul îmi spune

Acolo'n dumbrava verde,

Lângă țermuri și boschet,

Unde nimeni nu mă vede

Când de zefire mă'îmbat

Acolo adormit în adieri,

Uit'o clipă gloata tătă

Și povara'mi de dureri... »

În a doua parte a poemului sau poate că este un alt poem, scris pe o a doua pagină, lansează ideea plecării, exprimată cu aceeași duioșie impregnată de nostalgie:

„Dâmboviță apă rea

Gonește-mă din preajma ta

Lasă-mă să mă duc...

În alte lumi să mă petrec

Ce mai ții în dungat legat

De necazuri înecat

Mai sunt alte mai ca tine

Să le spui? Că le știi bine

**Că ți-o fi spus Dunărea
De Rin, de Tibru și de Sena..."**

Remarcăm o anume facilitate pentru versificație, naturală aproape, așa cum el avea și darul pentru muzică.

Mai multe fraze din numeroasele note de atelier ar putea fi clasate în această perioadă de mari decizii înaintea începerii aventurii sale europene. Astfel, el exprima un gând către mama sa:

„Dragă Maică

**De la o vreme mea venit ear dor de ducă și ma comprins așa de mult că nici nu mea dat răgaz
se te văd. Mi se urâse cu atâta răutate ~~la noi în țară...~~”**

El descrie cu duioșie în fraze versificate dorința lui de a pleca și de a căuta un loc ca să se simtă bine. Se adresează tovarășilor săi de experiențe artistice:

Dar când fui puțin mai mare la vale îmi veni dorul de plecare.

Deaț ști voi mândre persoane

Dorul gândurilor mele

Și dear putea mintea voastră a pricepe

Îmi mână cale de ducă

Ciracilor mei

De a sorții urgie de voi me despart

de acum mă duc în lume norocul sem caut

Și de o fi vreo dată cum se găesc,

moi întoarce era se ve povestesc [...]

Deșteaptate om pe drumul bun pornește

Îvinge trândăvia și lenea ce te oprește

Tu ca vulturul te avântă spre sferile senine

Darul lumii cântă

Uită-te pe tine !

Neținând cont de ortografie, el se lansează în scrieri « literare »: povestiri populare auzite în regiunea sa natală, pe care le reia rezumând subiectul ca și cum ar fi dorit să păstreze astfel o legătură cu cultura sa de origine. El reproduce astfel o povestioară amuzantă auzită de la prietenul său Daniel Poiană, intitulată „Doi mocani”. O reia și o scrie în franceză sub denumirea de *Deux montagnards*, încercând să păstreze parfumul anumitor fraze presărate cu expresii din regiunea sa natală. Alte schițe, precum cea intitulată „Gândaci” sau chiar „Povestea tâlharilor” sunt mărturii ale tendinței sale de a transforma povestiri populare în schițe moralizatoare. Reia uneori schițe pe care le alternează cu versuri triste de tânguire:

O ! Bătrane ! Al vremurilor ce să duc

Ce ți încrunț fruntea spre mine

Când îmi stau ca un năuc ? !

Brâncuși

Paris 1906 octobre 9

I se întâmpla să scrie pe bucăți de hârtie sub formă de întrebări retorice, fraze lungi poetice care par a-l ajuta să depășească momente de tristețe și disperare și care-l împiedică să-și găsească o cale mai limpede, mai adaptată aspirațiilor sale artistice. Pe una din aceste bucăți de hârtie, el descrie, amestecând cele două limbi, momente de exaltare:

«O tu primăvara veței mele sbuciumate ce trecuș fără să mi las barem o floare care să mi dea speranța vreunui rod în viitor. Où est tu soley du mon prentimp perdu? viens viens... Eclerez un peu mes jour en avent!... Je suis aveugle de douleur!... J'ai froid j'ai peur car j'ai perdu tute ma fois vien vien... agite mes nerves en moi endormi reveille mon elan et mon amour et fait qu'il alume la flame de quelle mon ame doit se fondre / Unde ești tu soarele primăverii mele pierdute? Vino, vino! Luminează-mi zilele. Sunt orb de durere... Mi-e frig, mi-e frică, căci mi-am pierdut toată credința. Vino, vino... agită simțurile adormite în mine, trezește-mi elanul și dragostea și fă ca să aprindă flacăra în care sufletul meu trebuie să se topească ».

Acest fragment este un exemplu concret de utilizare simultană a limbii materne și a limbii țării în care s-a instalat. Brâncuși nu se preocupă de corectitudinea limbii, gândirea sa devansează expresia scrisă, pentru care folosește mai ales cuvinte din limbajul oral.

Dar când mai târziu, recunoscut și venerat de compatrioți, i se cere să scrie câteva rânduri despre arta sa, el consideră această cerere ca o datorie de onoare și rezumă într-un scurt text cu o caligrafie îngrijită sensul creației sale. La cererea unui anume E. Ar. Zaharia de la revista „Gândirea”¹, după cum se indică în titlu – probabil gazetarul care a pus ideile artistului într-o formă jurnalistică – Brâncuși propune o interpretare originală a uneia dintre cele mai cunoscute capodopere ale sale, *Măiastra*:

GÂNDIREA Iunie 1944 (E.AR. ZAHARIA)

În sculptura cea desavârșită expresie exprimare a Dorului românesc este incontestabil un geniu care vine din mediul rural și deși este considerat drept un foarte înaintat modern în arta lui, este atât de românesc, încât unora li-i rușine. C. Brâncuși a dus dorul ca sentiment de intensă propulsiune spre infinit până la ultima formă interpretabilă. „Pasărea măiastră” este întruchiparea în duh călător a celui mai adânc dor, în care residuele pământești s-au desbrăcat de imaginea suplă a sborului suprem. Opera lui Brâncuși este nostalgia – simplității perfecte a formei ce se caută cu invidie pe drumul luminei al gândirei.”

Este important de remarcat că ideea lansării în spațiu: fie a *Păsării* sau a *Coloanei fără sfârșit* (care reunește pământul cu cerul în concepția artistului) este îngemănată cu sentimentul de „dor”, prezent sub toate formele literaturii populare românești: cântece, boceturi, poezie și până la povești. Artistul trăiește intens acest sentiment de dor și-l exprimă adesea sub formă de versuri:

Fireai dor blestemat

În ce loc mai mânat !

Dece acas nu mai lăsat ?!

Se fiu și om din sat

Se am masă de cinat

Și pat moale de culcat

¹ Revistă literară, artistică și socială; revistă ortodoxă și tradiționalistă, apare în perioada interbelică la Cluj (bi-lunar, 1 mai 1921-5 decembrie 1922) și apoi la București până în iulie 1944. Redactori: Cezar Petrescu, D. I. Cucu, Tudor Vianu, Nichifor Crainic.

Dacă anumiți istorici de artă au încercat să demonstreze influența artei populare românești în arta maestrului din Montparnasse aducând ca argumente asemănarea formală a sculpturilor lui Brâncuși cu sculpturile în lemn din arta populară, în schimb, nimeni n-a privit mai cu atenție aceste scrieri care exprimă cel mai bine atașamentul său față de țara sa de origine. Dincolo de forme care s-ar putea asemana cu sculpturi create de artizani, există un fond emoțional și cultural profund ancorat în literatura orală românească, ce se regăsește în creația literară a lui Brâncuși, legatura intimă a lui cu țara sa natală.

Notă biografică

Doina Lemny, doctor în istoria artei, muzeograf-cercetător la Muzeul Național de Artă Modernă, Centrul Pompidou Paris, specialistă în sculptura din prima jumătate a secolului XX.

Co-curatoare a celor șapte expoziții tematice la Atelierul Brâncuși din 1998 în 2002: *La Colonne sans fin* (1998); „*Leda*” (1998 – 1999); „*Le Baiser*” (1999); „*Princesse X*” (1999 – 2000); „*Brâncuși & Duchamp*” (2000); „*L’Oiseau dans l’espace*” (2001); „*Le portrait ?*” (2002 – 2003). A fost curatoarea expoziției „*Antoine Pevsner în colecțiile Centrului Pompidou*” (2001), „*Datiunea Brâncuși*” (2003), „*Henri Gaudier-Brzeska în colecțiile Centrului Pompidou*” (2009), „*Matisse-Palady et La Blouse roumaine* » „*Brâncuși. La sublimation de la forme*” la muzeul Bozar din Bruxelles (2019-2020; *Brâncuși: surse românești și perspective universale*” (2023-2024) și a coordonat cataloagele publicate cu ocazia organizării expozițiilor.

Este autoarea mai multor volume: *Brâncuși*, Paris, Oxus, 2005; *Brâncuși & Gaudier-Brzeska : points de convergence*; *Henri Gaudier-Brzeska : Notes sur Liabeuf et Tolstoï*, Paris, L’Échoppe 2009; *Lizica Codreanu, une danseuse roumaine dans l’avant-garde parisienne*, Lyon, Fage, 2011/ *Lizica Codreanu, o dansatoare în avangarda pariziană*, București, Vellant, 2012; *Brancusi, au-delà de toutes les frontières*, Lyon, Fage, 2012 / *Brâncuși, artistul care transgresează toate hotarele*, București, NoiMediaPrint, 2012 / *Brâncuși, an Artist without Frontiers*, București, NoiMediaPrint, 2016 ; *Brâncuși*, coll. « Monographies », Paris, éditions du Centre Pompidou, 2012 (reeditare în 2024) / *Brâncuși* Târgu Jiu, editura Brâncuși, 2018; *Adam Bălțatu : Voiam să fiu pictor. Însemnări*, ediție îngrijită și prefată, Iași, Junimea, 2014; *Henri Gaudier-Brzeska, un sculpteur « mort pour la France »*, Lyon, Fage, 2015 ; *Correspondance Brâncuși & Duchamp*, Paris, Dilecta, 2017 / *Brancusi & Duchamp : povestea unei prietenii*, București, Vremea, 2019; *Brancusi et Marthe ou l’histoire d’amour entre Tantan et Tonton*, Lyon, Fage, 2017 / *Brâncuși & Marthe sau povestea de iubire dintre Tantan și Tonton*, București, Vremea, 2019; *Cumințenia pământului – operă unică*, ediție tri lingvă, Târgu Jiu, editura „Constantin Brâncuși”, 2018; *Matisse-Palady et La Blouse roumaine. Une amitié sous la censure* (édition bilingva franceză-româna), Lyon, Fage, 2019 ; *Brâncuși. La sublimation de la forme* (dir.), Gand, Snoeck, 2019 ; *L-au întâlnit pe Brâncuși / Ils ont rencontré Brâncuși*, București, Vremea, 2020. *L’ensemble monumental de Târgu Jiu / The*

Monumental Ensemble in Târgu Jiu, Târgu Jiu, editura, 2021 ; *Brâncuși : la chose vraie*, Montreuil, Gourcuff-Gradenigo, 2022 ; *Brâncuși et ses muses*, Montreuil, Gourcuff-Gradenigo, 2023, *Brâncuși : Surse românești și perspective universale / Romanian Sources and Universal Perspectives* (dir.), catalog de expoziție Timișoara, 2023) ; *Brâncuși : l'art c'est la vérité absolue*, Strasbourg, Editions de l'atelier contemporain, 2024.

A publicat numeroase eseuri în volume colective, printre care: *Encyclopedia of Sculpture* (Chicago, 2003), *Le Futurisme à Paris, une avant-garde explosive* (Paris, 2008), *Matisse in Search of True Painting* (New York, Metropolitan Museum of Art 2012), *The Armory Show at 100, Modernism and Revolution* (New York Historical Society, 2013), *Modigliani et ses amis. Parigi 1906-1920* (Paris, Milan, 2014), *Marcel Duchamp, la peinture-même* (Paris, 2014), *Anselm Kiefer* (Paris, 2015).

DOINA LEMNY

1997 – obține diploma de doctor în istoria artei la Universitatea Sorbona Paris I cu teza : *Le Milieu artistique et culturel de Brâncuși à partir du legs à l'État français*.

1992 – obține *Diplôme d'études approfondies* în istoria artei la Universitatea Sorbona, Paris I cu lucrarea: „Approche iconologique de la carte à jouer”.

1990 – lucrează la Paris, la Centrul Georges Pompidou și s-a specializat în sculptura secolului XX.

1972-1977 : Facultatea de Filologie la Universitatea din Iași

ACTIVITATE

1977-1990 : după o scurtă activitate de profesor de franceză, engleză în județul Iași, muzeograf la Patrimoniul Muzeului din Iași și apoi la Muzeul de Artă din Iași.

.Curatorul expoziției « Adam Baltatu » la Muzeul de Artă din Iași, aprilie-iulie 1989.

.Curatorul expoziției « Nudul în arta plastică românească » la Muzeul de Artă din Iași, iulie-septembrie 1990.

.Co-curatorul expoziției « L'art français contemporain », iunie-august 1987, organizată la București

și Iași de Ministerul de Cultură Francez în cadrul unei acțiuni culturale bilaterale.

. Animatoarea grupului de artiști « Atelier 35 », Iași.

. Redactor al revistei de artă *Mona Lisa* publicată la Iași (1990).

. Redactor al revistei anuale *Cercetări istorice* publicată la Iași.

1990 – începutul activității la Centre Pompidou în cadrul Serviciului educativ.

1992 – 1997 – documentaristă la Documentation du Musée national d’art moderne, Bibliothèque Kandinsky. Analiza bibliotecilor din fondul Brâncuși, Brauner, Malraux, Kandinsky.

- Participare la reinstalarea Atelierului Brâncuși

- Redactor al revistei *Sculpt’âge*, publicată de studenții în istoria artei de la Sorbona, Paris I.

Din 1996: muzeograf la Musée National D’Art Moderne, colecții moderne.

. Co-curator al expozițiilor organizate la galeria Atelierului Brâncuși pe teme din creația sculptorului:

« La Colonne sans fin » (3 juin - 27 juillet 1998)

« Leda » (4 novembre 1998 - 1er mars 1999)

« Princesse X » (17 novembre 1999 - 27 mars 2000)

« Brâncuși & Duchamp » (29 mars - 26 juin 2000)

« Le Baiser » (9 juin - 6 septembre 1999)

« L’Oiseau dans l’espace » (27 juin - 30 septembre 2001)

« Le portrait ? » 1re partie (25 septembre 2002 - 13 janvier 2003) ; a 2^a partie (15 juin 2003 - 14 avril 2003).

. Inițierea și realizarea cu serviciul Audivisuel a unui proiect de colecție video referitor la temele prezentate în expozițiile de la galeria Atelierului Brâncuși; redactarea scenariului și colaborarea la fabricarea filmelor video.

. Curatoarea expoziției « Pevsner dans les collections du Centre Pompidou, Musée National D’Art Moderne » (10 octobre - 31 décembre 2001).

. Co-curatoarea expoziției « La donation Brâncuși : dessins et archives » (25 juin - 15 septembre 2003).

. Colaborare la expoziția « Jacques Lipchitz dans les collections du Centre Pompidou, Musée National D’Art Moderne et du Musée Des Beaux-Arts de Nancy » (organizată la Muzeul de Artă din Nancy, 17 décembre 2004 – 14 mars 2005).

. Curatoarea expoziției « Toni Grand à l’atelier Brâncuși », 22 juin - 22 octobre 2007.

- . Co-curatoarea expoziției « Henri Gaudier-Brzeska dans les collections du Centre Pompidou, Musée National D'Art Moderne », 24 iunie – 14 septembrie 2009.
- . Co-curatoarea expoziției « Etienne-Martin dans les collections du Centre Pompidou, Musée National D'Art Moderne », expoziție organizată la galeria Muzeului Național de Artă Modernă, 3 iunie - 13 septembrie 2010).
- . Co-curatoarea expoziției „L’oeil écoute”, galeriile permanente, Centre Pompidou, primăvara 2017.
- . Co-curatoarea expoziției „Olos: une exposition cabinet”, galeria Atelierului Brâncuși, 28 noiembrie 2018 - 15 martie 2019.
- . Curatoarea expoziției „Matisse-Pallady et La Blouse roumaine. Une amitié sous la censure”, galeriile permanente, Centre Pompidou, Paris, 28 noiembrie 2018-15 martie 2019.
- . Curatoarea expoziției: „Brâncuși. La sublimation de la forme” în cadrul festivalului Europalia Romania: Bruxelles, Bozar, 1 octombrie 2019-2 februarie 2020.
- . Curatoarea expoziției: „Surse românești și perspective universale”, Timișoara, Muzeul de Artă, 30 septembrie 2023-30 ianuarie 2024.

PUBLICAȚII

I Volume publicate în România

- *Românii în istoria universală* (colaborare), Iași, 1986.
- Cărți vechi în biblioteca Societății medicilor și naturaliștilor din Iași (secolele XVI-XVIII) – catalog, Iași, 1986.

II Articole publicate în presa românească între 1987-1990 (listă selectivă)

- „G. Negreanu, *Paul Valéry și modelul Leonardo*”, *Convorbiri literare* (Iași) 11(107), nov. 1987.
- „Acropole - note de călătorie”, *Revista noastră*, (Iași) VIII, n° 58-60, ian.-martie 1979, p. 946-947.
- „Sergiu Al-George, *Filosofia indiană*”, *Revista Mitropoliei Moldovei*, (Iași), 1979.
- „Maria Coja, Pierre Dupont, *HISTRIA V. Ateliere de ceramică. Rezultatele săpăturilor arheologice*”, tom. V, București, *Cercetări istorice*, XI, [Iași]1985.
- „Restaurând ceramica”, *Cronica* [Iași], n° 45, 6 nov. 1981, p. 3.
- „Aventura în istorie”, *Cronica* [Iași], n° 48, 27 nov. 1981.

- „Tăcerea picturii și comunicare artistică”, *Convorbiri literare* [Iași], n° 49, 4 déc. 1981.
- „Elena Dragoș, Structuri narative la Liviu Rebreanu”, *Convorbiri literare* [Iași], n°3, martie 1982, p. 14.
- „Dialog cu vizibilul la Dan Hatmanu”, *Cronica* [Iași], n° 6, 5 februarie. 1982, p. 3.
- „Synesthésies”, *Cronica* [Iași], n° 23 (853), 4 iunie 1982.
- „Repere pentru o semiologie a vizualului”, *Convorbiri literare*, [Iași] iulie 1982, p. 13.
- „Interpretare și receptare”, *Cronica* [Iași], 36 (866), 3 sept. 1982.
- „Catherine Kerbrat-Orrechioni, *La Connotation*”, *Synthésis* [București], 1982, p. 96.
- „Groupes d'Entrevernes, *Analyse sémiotique des textes*”, *Synthésis* [București], 1982, p. 95.
- „Argument pentru conservarea operelor de artă”, *Cronica* [Iași], n° 41, 8 oct. 1982, p. 8.
- „Periplu parizian cu Dan Hatmanu”, *Flacăra Iașului*, [Iași], 11211, 23 oct. 1982, p.2.
- „Tzvetan Todorov, *Linguistique et nonlinguistique*”, *Cronica* [Iași], 12 nov. 1982, p. 5.
- „O gramatică a limbajului vizual”, *Cronica* [Iași], n° 46, 12 nov. 1982, p. 5.
- „Dan Hatmanu și lumea obiectelor”, *Cronica* [Iași], n° 52, 24 dec. 1982, p.11.
- „Vocabularul general al lui Pierre Daninos”, *Almanahul „Convorbiri literare”* [Iași], 1983, p. 5.
- „Portret de aniversare”, *Cronica* [Iași], n° 29, 22 iulie 1983.
- „Dialogul artelor”, *Cronica* [Iași], n° 29, 22 iulie 1983.
- „C. Ramadan – analiza creației”, *Cronica* [Iași], n° 39, 30 sept. 1983, p. 4.
- „Extinderea modelului Todorov”, *Synthésis* [București], X, 1983.

PUBLICAȚII DIN 1990

Volume

- *L'Atelier Brâncuși*, « La Collection », Paris, Éditions du Centre Pompidou, 1997 (co-auteur, publicarea și comentarea arhivelor Brâncuși intrate prin donația acordată Statului francez în 1957).
- *La Colonne sans fin* (1998), *Leda* (1998), *Le Baiser* (1999), *Princesse X* (1999), *Brâncuși & Duchamp* (2000), *L'Oiseau dans l'espace* (2001), *Le Portrait ?* (2002), « Les Carnets de l'Atelier Brâncuși », Paris, Éditions du Centre Pompidou (coordonare în colaborare și texte).
- *Antoine Pevsner dans les collections du Centre Pompidou, Musée National D'Art Moderne*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2001 (coordonarea catalogului, texte, interviuri și eseuri).

- *La Dation Brâncuși : dessins et archives*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2003 (coordonarea lucrării în colaborare, prezentarea arhivelor intrate prin donația din 2001, p. 78-221).
- *Jacques Lipchitz dans les collections du Centre Pompidou, Musée National D'Art Moderne et du Musée des beaux-arts de Nancy*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2004 (coordonarea catalog).
- *Brâncuși inedit: însemnări și corespondență*, co-autor Cristian-Robert Velescu, București, Humanitas, 2004.
- *Constantin Brâncuși* (eseu monografic), Paris, Oxus, 2005.
- *Constantin Brâncuși* (eseu monografic), traducere, Iași, Junimea, 2005.
- *Victor Brauner, écrits et correspondances 1938-1948*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2005 (colaborare).
- *Henri Gaudier-Brzeska dans les collections du Centre Pompidou, Musée National D'Art Moderne*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2009 (coordonarea volumului în colaborare).
- *Brâncuși & Gaudier-Brzeska : points de convergence*, Paris, L'Échoppe, 2009.
- *Henri Gaudier-Brzeska : Notes sur Liabeuf et sur Tolstoï*, Paris, L'Échoppe, 2009.
- *Lizica Codréano, une danseuse roumaine dans l'avant-garde parisienne*, Lyon Fage, 2011.
- *Brâncuși, au de-là de toutes les frontières*, Lyon, Fage, 2012.
- *Brâncuși*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2012.
- *Lizica Codreanu, o dansatoare româncă în avangarda pariziană*, (trad. în română) București, Vellant, 2012.
- *Brâncuși, artistul care transgresează toate frontierele*, (trad. în română) București, Noi Media Print, 2012.
- *Adam Baltatu: Voiam să fiu pictor*, ediție îngrijită de DL, Iași, Junimea, 2014.
- *Brâncuși, an Artist without Frontiers, Bucharest*, (trad. în engleză), NoiMediaPrint, 2016.
- *Correspondance Brâncuși & Duchamp*, Paris, Dilecta, 2017.
- *Brâncuși et Marthe ou l'histoire d'amour entre Tantan et Tonton*, Lyon, Fage, 2017.
- *Cumințenia pământului – operă unică*, ediție trilingvă, Târgu Jiu, Editura Constantin Brâncuși, 2018.
- *Brâncuși*, (monografie), traducerea ediției franceze apărută la Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2012, Târgu Jiu, Editura Constantin Brâncuși, 2018.
- *Matisse-Palady et La Blouse roumaine. Une amitié sous la censure* (ediție bilingvă franceză-română), Lyon, Fage, 2019.
- *Brâncuși. La sublimation de la forme* (dir.), catalogul expoziției cu același titlu, Gand, Snoeck, 2019.

- *L-au întâlnit pe Brâncuși/ Ils ont rencontré Brâncuși*, București, Vremea, 2020.
- *Brâncuși : la chose vraie*, Paris, Gourcuff-Gradenigo, 2022
- *Brâncuși et ses muses*, Paris, Gourcuff-Gradenigo, 2023.
- *Brâncuși: Surse românești și perspective universale / Romanian Sources and Universal Perspectives* (dir.), catalogul expoziției cu același titlu, București-Timișoara, Art Encounters, 2023.
- *Brâncuși : l'art c'est la vérité absolue*, Strasbourg, Editions de l'atelier contemporain, 2024.

Studii și articole

- *Dominique Bozo, un portrait possible*, Paris, Éditions du Centre Georges Pompidou et de la Réunion des Musées Nationaux, 1994 - bibliografie;
- *Zoran Music, Nous ne sommes pas les derniers* - catalogue Musée Goupil - Bordeaux, 1995, (colaborare);
- « Brâncuși, le procès de *L'Oiseau*, procès de la sculpture moderne », *Sculpt'âge* [Paris], n° 2, mai 1995, p. 3-9.
- « L'élévation de *La Colonne sans fin* à Târgu Jiu, *La Colonne sans fin*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 1998, p. 76-88.
- « *Leda* entre mythe et réalité », *Leda*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 1998, p. 35-44.
- « Maurice et Morice : chronique d'une amitié », *Brâncuși & Duchamp*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2000, p. 21-62.
- « De Danaïde à Mlle Pogany : un portrait sans modèle ? », *Le Portrait ?*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2002, p. 19-28.
- Ansamblu de eseuri pentru *Encyclopedia of Sculpture* editată de Fitzroy Dearborn Publishers, Chicago, 2003: Tony Cragg, Jacob Epstein : *Rock Drill*, Max Ernst, Julio Gonzalez, Antoine Pevsner.
- « Brâncuși's *Wisdom of the Earth* : return to the Primeval Age » și ansamblul de eseuri despre operele esențiale ale sculptorului, *Six leading Sculptors and the Human Figure: Rodin, Bourdelle, Maillol, Brâncuși, Giacometti, Moore*, Athènes, Cultural Olympiad, National Gallery Alexandros Soutzos Museum, 2004.
- « Brâncuși : les ruses du texte », *Les écrits d'artistes depuis 1940*, coordonator Françoise Levailant, Paris, IMEC, 2004, p. 185-196.
- « Brâncuși : essai d'autobiographie », *Ligeia*, n° 57-60, Paris, ianuarie-iunie 2005, p. 46-53.

- *Catalogue des collections du Centre Pompidou : art moderne*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2006. (20 eseuri : Archipenko, Chauvin, Despiau, Gabo, Gaudier-Brzeska, Henry Moore, Péri Laszlo, Pevsner, Zadkine)
- « Brâncuși : l'autoportrait photographique ou l'art de sculpter son image », *TextImages. Perspectives on the History and Aesthetics of Avant-garde Publications*, București, Institutul Cultural Român, 2008, p. 53-62.
- « Brâncuși : l'autoportrait photographique ou l'art de sculpter son image », *TextImage. Perspectives on the History and Aesthetics of Avant-garde Publications*, București, Institutul Cultural Român, 2008, p. 53-62.
- « Henri Gaudier-Brzeska : *Red Stone Dancer*, *Portrait d'Ezra Pound* [1913], *Etude pour la Danseuse en pierre rouge* [1913], *Mitrailleuse en action* [1915] », în *Le Futurisme à Paris, une avant-garde explosive* (D. Ottinger, dir.), Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2008.
- « Retour du fils prodigue. Le fonds Gaudier-Brzeska au Musée national d'art moderne », *Henri Gaudier-Brzeska dans les collections du Centre Pompidou, Musée National D'Art Moderne*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2009, p. 11-21.
- « Lettres d'Henri Gaudier à Sophie Brzeska, 1911-1913 », *Henri Gaudier-Brzeska dans les collections du Centre Pompidou, Musée National D'Art Moderne*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2009, p. 194-222.
- « Biographie d'Henri Gaudier-Brzeska », *Henri Gaudier-Brzeska dans les collections du Centre Pompidou, Musée National D'Art Moderne*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2009, p. 222-233.
- Biographie d'Etienne-Martin », *Etienne-Martin dans les collections du Centre Pompidou, Musée National D'Art Moderne*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2010, p. 56-67.
- « Constantin Brâncuși », *Danser sa vie*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2011, p. 222.
- « La manche visible est brodée, c'est la blouse roumaine », *Matisse. Paires et séries*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2012, p. 185-193.
- « Come scolpire la danza ? La risposta di Brâncuși », *Canova e la danza*, Crocetta del Montello, Terra ferma, 2012, p. 65-73.
- BRÂNCUȘI : « la sculpture nous fait danser », *Ligeia*, XXVe année, n° 113-116 janvier-juin 2012.
- « The Metaphysics of Decoration », *Matisse in Search of True Painting*, edited by Dorthe Aagesen and Rebecca Rabinow, New York, Metropolitan Museum of Art, p. 148-153.
- « Scrisoare din Paris: Atelier 35 din Iași », *Arta*, n° 4-5, p. 42, Bucharest, 2012.
- « Ex libris » *Arhitectura*, n°5 (641), Bucharest, 2012.

- Notițe de sculptură: Brâncuși, Laurens, Lipchitz, Modigliani, Zadkine și fotografii de Brâncuși, *Modigliani et l'Ecole de Paris*, Martigny, Fondation Gianadda, 2013, p. 30, 84-95, 122, 126-131, 178.
- « Brâncuși's Busts : Work in Progress », *The Armory Show at 100, Modernism and Revolution*, New York Historical Society, 2013, p. 227-231.
- « Sculpter l'éphémère. Brâncuși et la danse », *Revue roumaine d'histoire de l'art*, série Beaux-Arts, tome XLIX 2012, p. 101-117.
- Notices de sculpture : Joseph Csaky, *Tête*, 1914, Gonzalez, *Tête aigüe*, 1930, *Il Volto del '900 : da Matisse à Bacon. Capolavori dal Centre Pompidou*, Paris, éditions du Centre Pompidou / Milan, Skira, 2013, p. 135-136, 144.
- « Lizica Codréano, une danseuse roumaine dans l'avant-garde parisienne », *Femmes. Attitudes performatives aux lisières de la performance et de la danse*, Carole Boulbès (dir.), Paris, Les Presses du Réel, 2014, p. 69-86.
- « Modigliani e Brâncuși : un'amicizia sotto il segno della scultura », *Modigliani et ses amis. Parigi 1906-1920*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, Milan, Skira, 2014, p. 25-31. Plusieurs textes sur les œuvres présentées.
- Notices des œuvres *Marcel Duchamp, la peinture-même*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2014 : *Deux nus*, p. 76, *Bateau-Lavoir, Paysage*, p. 100, *Le printemps*, p. 105-106, *Portraits*, p. 108, *Yvonne et Magdeleine déchiquetées*, p. 146, *Sonate*, p. 148, *A propos de jeune sœur*, p. 150, *Jeu d'échecs*, p. 193, 196.
- « Sculpture „Makes us Dance”. How to sculpt Dance? », *New Rhythms. Henri Gaudier-Brzeska: Art Dance and Movement in London 1911-1915*, Cambridge, Kettle's Yard, 2015, p.70-76.
- « “Chez Rodin, je traîne toujours mon désespoir...” : Lettre à des amis de Craïova », *After Brâncuși*, Bucarest, UNARTE, 2014, p. 86-91.
- « “Est-ce une femme ou un œuf ?” La participation remarquée de Brâncuși à l'Armory Show », *Studii și cercetări de istoria artei, serie noua*, tom 4 (48), 2014, Bucarest, Editura Academiei, p. 133-142.
- Eseuri (15) despre operele lui Anselm Kiefer în catalogul *Anselm Kiefer*, Paris, Éditions du Centre Pompidou, 2015.
- « Brâncuși: desenul ca scriitură », *Desenul post Brâncuși*, Târgu Jiu, UAP, 2016.
- « Brâncuși intim: între discreție și dezvăluire / Into the Privacy of Brâncuși: Between Discretion and Revelation », *Consantin Brâncuși: omul și lucrurile în colecția Emilian Radu / the Man and his*

Objects, București, Vellant, 2016, p. 47-65

- « Brâncuși en héritage », *Mircea Cantor : la partie invisible de l'infini*, Lyon, Fage, Paris, Editions du Centre Pompidou, 2016, p. 11-14.

- « Brâncuși et la nostalgie des origines : des écrits à l'œuvre plastique », *Recherches. Culture et histoire dans l'espace roman*, n° 17 : *De la joie pure : Brâncuși et les poètes*, sous la dir. Ana-Maria Gîrleanu-Guichard et Natacha Lafond, Strasbourg, Presses Universitaires de Strasbourg, 2016, p. 17-25.

- „Cadere: ruptură sau continuitate”, *Après Cadere*, Paris, Transignum, 2018, Wanda Mihuleac, Alain Snyers (dir.), p. 19-20.

CD

- *Témoignages sur Brâncuși* CD, Paris, Éditions du Centre Pompidou et France Culture, 1995 (interventie în dezbaterile despre mediul cultural și artistic în care a evoluat Brâncuși)

- cédérom *Brâncuși par Brâncuși*, Paris, Éditions du Centre Pompidou et Arborescence, 1995 (colaborare).

- *L'ensemble sculptural de Târgu Jiu*, video, 15 minute, concept, comentariu și montaj, realizat de Televiziunea Română, 2012.

COLOCUVII ȘI CONFERINȚE

- Colocviu « Shine : Reflections on the 20th Century Sculpture », organizat de Institutul Henry Moore din Leeds (Anglia) în martie 2001 (comunicare).

- conceperea unei expoziții de fotografii Brâncuși și conferința din 24 noiembrie 2000 în cadrul săptămânii franco-române organizată de Societatea « Dacia-Méditerranée » de Sète/Montpellier.

- organizarea unei expoziții de fotografii Brâncuși și conferința din 25 mai 2001 la Institutul Cultural Român și La Fondation Peggy Guggenheim de Venise.

- Colocviu « Brâncuși : nouvelles approches », organizat de Academia Română și de Comitetul Român UNESCO pentru dezvoltare culturală, București și Târgu Jiu de la 18 la 21 mai 2001 (comunicare).

- Colocviu « Les écrits d'artistes depuis 1940 », organizat de l'IMEC la Paris și la Caen de la 6 la 9

martie 2002 (comunicare).

- Conferința cu ocazia redeschiderii Muzeului de Artă din Angers (Franța) : « Brâncuși le renouveau de la sculpture moderne », 24 februarie 2004.

- Colocviu « L'actualité de Brâncuși », organizat de Ministerul Culturii din România la Târgu Jiu, de la 17 la 19 februarie 2006 (comunicare).

- Colocviu « L'avant-garde roumaine et l'avant-garde européenne – dialogue (Brâncuși, Urmuz, Tristan Tzara, Ion Vinea, Victor Brauner, Gellu Naum, Gherasim Luca, Geo Bogza) » organizat la Institutul Cultural Român din București de la 23 la 26 mai 2006 (comunicare).

- Colocviu: săptămâna de studii în jurul arhivelor dansului contemporan: « Vestige - Vertige », organizat la Paris, Cité internationale de la 3 la 6 noiembrie 2007, « Comment sculpter la danse ? – La réponse de Brâncuși » (communication).

- Colocviu: « TextImage. Les couleurs de l'avant-garde » de la 15 la 17 mai 2007, Sibiu, Institutul Cultural Român, comunicarea: « Brâncuși: l'autoportrait photographique ou l'art de sculpter son image ».

- moderatoarea colocviului « L'héritage de Brâncuși » organizat de Delegația Română a UNESCO, cu ocazia celebrării a 50 de ani de la moartea sculptorului, 7 septembrie 2007.

- organizarea colocviului ținut la Ambasada României din Paris în colaborare cu Institutul Cultural Român « Hommage et héritage » cu ocazia celebrării a 50 de ani de la moartea sculptorului, 18 septembrie 2007.

- Conferința organizată de Ecole du Louvre: « La sculpture des années 1950 : continuité ou rupture ? », Nancy 22 noiembrie 2007 și Marseille 17 ianuarie 2008.

- Musée Denys Puech de Rodez, conferința « Brâncuși le renouveau de la sculpture moderne » în ciclul « La sculpture selon... », 12 februarie 2008.

- Colocviul internațional « Le livre. La Roumanie. L'Europe » organizat de Biblioteca Universitară din București 20-24 septembrie 2009 cu comunicarea: « La bibliothèque de Brâncuși ».

- Colocviul internațional « Illustration en Europe centrale et orientale : innovation et avant-garde », organizat de Université Sorbonne Paris IV, 4-5 decembrie 2009, cu comunicarea « Brâncuși et la tentation de l'illustration ».

- Conferința « Brâncuși et l'avant-garde européenne » la Sorbonne Paris IV, 16 mars 2010.

- Colocviul internațional « Le livre. La Roumanie. L'Europe » organizat de Biblioteca Universitară din București 20-23 septembrie 2010 cu comunicarea « Brâncuși et le projet de réaliser un livre d'artiste »

DISTINCȚII

2018: Premiul de excelență a artelor și culturii acordat de Institutul Cultural Român

2019: a fost decorată de *președinția* României cu ordinul național „Pentru Merit” în grad de Cavaler, cu prilejul Zilei Naționale a *României*.

2019-2020 i se acordă diploma „Distincția culturală” de către Academia Română

2020: Premiul de excelență acordat de Centrul de cercetare, documentare și promovare „Constantin Brâncuși” și UAP, filiala Târgu Jiu

2022: Premiul președintelui UNITER la ediția XXXI a Galei UNITER

2023: *Doctor Honoris Causa* al Universității „Constantin Brâncuși”, Târgu Jiu

Membră a colegiului onorific de redacție la *Revue Roumaine d'Histoire de l'Art*”, București.